

אוגוסט 2018

קמפיין ההשמצה של עמותת עד כאן נגד מכון עקבות

ב-24 ביולי 2018 התפרסם באתר האינטרנט של עמותת "עד כאן – צעירים למען ישראל" דו"ח בן 40 עמודים שכותרתו "ארכיוני הכיבוש-עקבות: מחקר על פעילותם [כך במקור] של שווייץ ונורבגיה לחשיפת הארכיונים המסווגים של מדינת ישראל". הדו"ח האשים את מכון עקבות בשורה של עבירות חמורות, החל בהתחזות וכלה בהסגרת סודות ביטחוניים. **ההאשמות הללו שקריות, כולן, עד האחרונה שבהן.**

לפרסום הדו"ח קדם מסע יחסי ציבור שכלל מספר כתבות וראיונות. אחריו המשיכה עד כאן במסע ההשמצות השקרי בעמוד הפייסבוק של העמותה. בשום שלב לא פנה אף לא אחד מבלי התקשורת שנשענו על פרסומי עד כאן אל מכון עקבות לקבלת תגובתנו להאשמות החרפות. עד כאן עצמה אף היא לא פנתה למכון עקבות בכדי לקבל תגובה לטענותיה. מסמך זה נועד להציג את העובדות ביחס לקמפיין ההשמצה הרשלני של עד כאן.

על מכון עקבות

מכון עקבות לחקר הסכסוך הישראלי-פלסטיני (ע"ר) הוא מרכז לתיעוד, מחקר וקידום של זכויות אדם במסגרת הסכסוך. המכון הוא גוף אזרחי עצמאי, הפועל באמצעות מחקר ארכיוני להעשרת השיח הציבורי בנוגע לסכסוך ולקידום זכויות אדם. במסגרת עבודתנו אנו מאתרים, סורקים ומקטלגים תיעוד בדבר הסכסוך הישראלי-פלסטיני. אנו מקדמים את זכותם של קורבנות הפרות זכויות אדם, קרוביהם וקהילותיהם, לקבל מידע בדבר נסיבות הפגיעה בהם; אנו חוקרים את המנגנונים, הפעולות והמדיניות שמובילים להפרה של זכויות אדם במסגרת הסכסוך, וכן עוסקים באירועים שהביאו ליצירת נרטיבים וזיכרונות קולקטיביים הממלאים תפקיד בהתפתחותו של הסכסוך. אנו פועלים להרחיב את יכולתו של הציבור להגיע לתיעוד על אודות הסכסוך המוחזק בארכיונים ממשלתיים ופרטיים ולעשות שימוש בתיעוד זה. כמו כן אנו מקדמים את מימושן של זכויות אדם במסגרת הסכסוך באמצעות הגשת סיוע מקצועי בתחום עיסוקנו למאבקים של ארגונים, קהילות ויחידים בתחום זכויות האדם.

מדיניות המכון, תחומי המחקר שלו ואופן פעילותו נקבעים על ידי הנהלתו ועובדיו, בלי כל התערבות חיצונית. פעילותו של מכון עקבות בתחום הדיגיטציה והחשיפה של תיעוד ארכיוני מתבצעת כולה בהתאם להוראות חוק הארכיונים ולתקנות העיון ובערוצים הפתוחים לכל אדם במדינת ישראל.

על עמותת "עד כאן"

עד כאן הוא גוף השחרה שתפקידו לבצע דה-לגיטימציה לארגוני זכויות אדם שפועלים בזירת הסכסוך הישראלי-פלסטיני. במסע מימון ההמונים האחרון שלה הגדירה עמותת עד כאן את יעד פעילותה כמאבק בארגוני זכויות האדם, אותם היא מכנה "גיס חמישי" ולטענתה "מטרתם המרכזית אחת היא, לפגוע בלגיטימציה של מדינת ישראל".¹ העמותה מכנה עצמה "כוח קומנדו" שפועל נגד "ארגונים שעושים הכל כדי לפגוע במדינת ישראל, במסווה של ארגוני זכויות אדם".²

על קמפיין ההשחרה שמנהלת עמותת עד כאן נגד מכון עקבות

למסע ההשחרה של עד כאן שתי מטרות: האחת מכוונת נגד מכון עקבות עצמו ונגד פעילותו. עד כאן עושים מאמץ ניכר להציג את פעילות המכון בתחום מחקר זכויות האדם כפעילות של גרימת נזק ביטחוני בשליחותן של מדינות זרות.

¹ ראו עמוד גיוס מימון המונים של עד כאן באתר Giveback (מרץ-אפריל 2018):

<https://www.giveback.co.il/project.aspx?id=2868>

² שם.

מטרה נוספת של עד כאן היא פגיעה במאבק הציבורי למען הרחבת הגישה לארכיונים הממשלתיים בישראל. בשנים האחרונות הולכת וגוברת הדרישה הציבורית להרחיב את יכולתו של הציבור לעיין בחומרי הארכיונים הממשלתיים, שרובם הגדול סגור בפני הציבור בלא כל הצדקה. המאבק הציבורי לפתיחת הארכיונים הולך וקונה אחיזה בכל שדרות הציבור והמקצועות הרלוונטיים, ובכללם איגודי הארכיונאים, עיתונאים, יוצרים דוקומנטריים, איגודי חוקרים אקדמאיים, קבוצות הנאבקות לפתיחת חומר ארכיוני על אודות ההיסטוריה שלהן, וכן פעילים וארגונים בתחום חופש המידע ולמען זכויות אדם ואזרח. קמפיין עד כאן מנסה לחתור תחת כל המאמצים הללו, ומבקש לציירם כקונספירציה פלילית שנוקמה בין מכון עקבות לבין גנז המדינה ואחרים.³ בכך הוא עושה עוול גם לארגונים ולאזרחים הרבים שנאבקים על שחרור המידע הציבורי לטובתם ולטובת הציבור כולו.

דו"ח עד כאן הוא מסמך רשמי, שטחי ושקרי. תוכנו רצוף בטעויות והטעויות עובדתיות ומשקף את העובדה שלמחבריו האלמונים אין מושג קלוש בפרקטיקה של המחקר הארכיוני ובחשיפת חומר ארכיוני לעיון הציבור, כמו גם בהוראות החוק הנוגעות לעיון הציבור בארכיונים הממשלתיים, בתפקידיהם ובסמכויותיהם של גנז המדינה ושל מועצת הארכיונים העליונה. קמפיין ההשמצה מבקש לפגוע במאבק הציבורי להסרת חסמים לא חוקיים ולהרחבת גישת הציבור לעיון בחומר הארכיוני וכל זאת לתכלית מוצהרת אחת – קידום מאבקה של עמותת עד כאן בפעילות למען זכויות אדם.

במסמך קצר זה נעמוד על הטענות המרכזיות שחוזרות שוב ושוב בקמפיין ההשמצה של עד כאן – בדו"ח שחיבר, ראיונות שנתן מנהלו ופוסטים במדיה החברתית - ונפריך אותן. מדובר בשש טענות מרכזיות, כולן שקריות.

השמצה: פעילות מכון עקבות מביאה לדליפת חומר חסוי

עובדות: מכון עקבות מקיים פעילות מחקר עצמאית ומסייע במחקר לקידום זכויות אדם בנושא הכיבוש הישראלי בשטחים בפרט והסכסוך הישראלי-פלסטיני בכלל. לשם כך אנו מאתרים וסורקים חומר ארכיוני הרלוונטי לתחומי העיסוק שלנו, מארכיונים שונים. החומר הסרוק מקוטלג בארכיון דיגיטלי פנימי.

עד כאן מתארים שוב ושוב את פעילותנו זו כהדלפה של סודות ביטחוניים. טענה זו משקפת בורות בנוגע למחקר ארכיוני ועיון בארכיון: כל החומר שנפתח לעיון הציבור בארכיונים הממשלתיים, ובהם ארכיון המדינה וארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, עובר הליכי בדיקה וחשיפה סדירים בידי הגורמים המוסמכים לכך, ובכלל זה בדיקה בהיבטים של ביטחון, יחסי חוץ והגנה על פרטיות, ונפתח לעיון כלל הציבור לאחר שנמחקו ממנו פרטים שחשיפתם אסורה מסיבה כלשהי.

יתר על כן, את כל החומר הארכיוני שאנו מפרסמים ויש לו נגיעה – ולו מזערית – לנושאי צבא וביטחון, אנו מגישים טרם הפרסום לביקורת הצנזורה הצבאית ופועלים על פי הוראותיה.

עד כאן טוענת שמדינות אירופיות עושות שימוש בעבודתנו בכדי לקבל גישה לחומרי ארכיונים. זהו שקר נוסף שמטרתו להציג את פעילות עקבות כמשרתת אינטרסים זרים. מעולם לא העברנו מסמך ארכיוני לגוף ממשלתי זר כלשהו ומעולם גם לא התבקשנו לעשות כן.

טענות מייצגות של עד כאן

הטענה: "הגנז העביר לעקבות מידע חסוי שאסור בפרסום."⁴

זה שקר. כל חומר ארכיוני שנפתח לעיון – עברנו ועבור כל אדם – נפתח לאחר הליכי בדיקה וחשיפה בידי הגורמים המוסמכים. כל החומר הארכיוני שנפתח בארכיון המדינה לבקשת עקבות הועבר בערוצי השירות הרגילים של הארכיון לאחר שנחשף כדין. גנז המדינה מעולם לא מסר לעקבות חומר ארכיוני או "מידע חסוי" כלשהו.

³ פרט להשמצות כלפי מכון עקבות, קמפיין עד כאן טופל האשמות גם ביחס לשני אנשים נוספים, גנז המדינה היוצא ד"ר יעקב לזוביק, ופרופ' גדי אלגזי, שמשמש בשנה האחרונה חבר במועצת הארכיונים העליונה. ככלל, במסמך זה לא נעסוק בהאשמות כלפיהם, אלא במקומות שבהם הקמפיין כורך אותנו יחדיו.

⁴ ראיון של גלעד אך בתכנית הרדיו של אראל סג"ל, FM103, 16 ביולי 2018.

הטענה: "[גנז המדינה] חושף להם ארכיונים של השב"כ, של המוסד, זליגה של מקורות שמדינת ישראל נעזרה בהם, דיונים שמוגדרים סודי ביותר של המטה הכללי, והכל זורם החוצה לארגון עקבות [...]"⁵

מכון עקבות מעולם לא פנה לארכיוני שב"כ או המוסד בבקשה לעיון בתיעוד שמצוי בהם, וגם לא אל גנז המדינה בבקשה עקיפה או ישירה שכזו. אין פסול בפנייה כזו (ואכן תקנות העיון מורות לארכיוני שב"כ והמוסד וגופים נוספים לקבוע נוהל לעיון הציבור בחומרים בני 50 שנה ומעלה)⁶ ולא מן הנמנע שנפנה בעתיד לגופים אלה כדי שיקיימו את הוראות החוק ביחס לעיון הציבור בארכיונים שלהם. אבל באופן עובדתי, מעולם ביקשנו לעיון בחומר מארכיוני השב"כ והמוסד, וממילא גנז המדינה לא טיפל בבקשות כאלה שלא הגשנו. גם זה שקר של עד כאן.

עד כאן מתאמצת לתאר את הפרקטיקה הרגילה של מחקר בארכיון כאיום ביטחוני ואת העיון בחומר ארכיוני שנבדק ונחשף כדין לעיון הציבור כ"זרימה" של חומר "מסווג"; זהו תיאור שקרי.

השמצה: מכון עקבות נהנה ממעמד מיוחד בארכיון המדינה לעומת שאר הציבור, וזאת בעצה אחת עם גנז המדינה

עובדות: אין לעקבות כל מעמד מיוחד בארכיון המדינה והטענה חסרת כל בסיס. בקשות של מכון עקבות לעיון בחומרים המוחזקים בארכיונים הממשלתיים נעשות כולן בערוצים הזמינים לכל אדם על פי חוק הארכיונים,⁷ תקנות העיון בארכיונים⁸ ונוהלי הארכיונים עצמם.

חלק ניכר ממשאבי עקבות מוקדש להסרת חסמים בפני עיון הציבור בחומר שבארכיונים הממשלתיים. זאת בין היתר באמצעות הגשת בקשות על פי חוק חופש המידע לקבל מידע ונתונים בדבר מדיניות ארכיון המדינה וארכיון צה"ל ומערכת הביטחון; פרסומים מקצועיים; השתתפות בדיון המקצועי והתקשורתי בנושא; קיום מפגשים ציבוריים פתוחים על אודות מצב הגישה לחומרי הארכיונים הממשלתיים והכלים החוקיים לעיון בחומרים אלה, מפגשים בהם לקחו חלק עד כה מאות משתמשי ארכיון וארכיונאים; ושותפות במאבק לפתיחת הארכיונים הממשלתיים יחד עם רבים אחרים.

במקרים בהם בקשה של עקבות לחשוף לעיון חומר ארכיוני נענית בשלילה בניגוד להוראות חוק הארכיונים ולתקנות העיון (או לא נענות כלל), אנו פונים אל גנז המדינה שיפעיל את סמכותו לבחון את המענה שקיבלנו.⁹ אפשרות פעולה זו פתוחה בפני כל משתמש בארכיון שסבור שלא קיבל טיפול ראוי בבקשתו ואנו מעודדים את כל משתמשי הארכיונים הממשלתיים להכיר את הוראות תקנות העיון ולעמוד על זכויותיהם, בין היתר במפגשים פומביים שיזמנו. מקמפיין עד כאן עולה המסר כאילו מי שמתעקש למצות את הכלים שנותן בידי החוק לעיון בחומרי הארכיונים הממשלתיים נגוע ב"מעמד מיוחד" או בהעדפה פסולה. ה"קנוניה" לחשיפת חומרי הארכיונים הממשלתיים שאותה מתאר עד כאן היא דיאלוג ענייני בין הממונה על התחום מטעם המדינה (גנז המדינה) לבין אזרחים משתמשי הארכיונים, ולצידו דרישה הולכת וגוברת מצד הציבור הרחב כי הארכיונים הממשלתיים יעמידו לעיון את החומרים שהם מחויבים לפתוח, וכי יתקנו מחדלים חמורים בתחום הגישה לתיעוד שאצלם. חומר ארכיוני זה הוא רכוש הציבור, שנוצר לטובת הציבור ומכספו, והוראות חוק הארכיונים והתקנות מורות את הדרכים שבהן זכאי הציבור לעיון בחומר זה.

⁵ ראיון מוקלט עם גלעד אך בפוסט בעמוד עד כאן בפייסבוק, 24 ביולי 2018.

<https://www.facebook.com/adkanheb/videos/2003449719689459>

⁶ תקנה 8(ה) לתקנות העיון.

⁷ חוק הארכיונים, תשט"ו-1955: https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/028_001.htm

⁸ תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), התש"ע – 2010: http://www.archives.gov.il/wp-content/uploads/2016/03/%D7%AA%D7%A7%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%90%D7%A8%D7%9B%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%A2%D7%99%D7%95%D7%9F_2010.pdf

[10.pdf](http://www.archives.gov.il/wp-content/uploads/2016/03/%D7%AA%D7%A7%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%90%D7%A8%D7%9B%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%A2%D7%99%D7%95%D7%9F_2010.pdf)

⁹ ראו עררים לדוגמה שהגשנו: ערר על החלטה למנוע עיון בחמישה תיקים שהופקדו בידי ארכיון המדינה בעילה של "הגנת הפרטיות" (<https://akvt.in/Arar2-17>); ערר על החלטה למנוע עיון בחומר הארכיוני שבתיק גל-17005/6 (<https://akvt.in/Arar3-17>).

טענות מייצגות של עד כאן:

הטענה: "עובדי [עקבות] [...] מקיימים קשר הדוק עם גנז המדינה ואף גרמו לו לפעול בניגוד להנחיות הממונים עליו ביחס לחשיפת חומרים מסווגים"¹⁰

ביולי 2017 שונתה מדיניות החשיפה בחומרים המופקדים בארכיון המדינה, בהוראת לשכת היועץ המשפטי לממשלה. במשך שנים רבות (טרם הקמת מכון עקבות), היתה נהוגה בארכיון מדיניות לפיה בדיקות לשם חשיפת חומר ארכיוני מבוצעות הן בידי נציגיהם של הגופים שהפקידו חומריהם בו (למשל משרד החוץ, מזכירות הממשלה, משטרת ישראל) והן בידי עובדי מחלקת החשיפה של הארכיון (ביחס לחומרי ארכיון של מפקידים שלא מינו נציג). ביולי 2017 הורה ע"ד רז נזרי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, כי בדיקות לשם חשיפת חומר ארכיוני תתבצענה אך ורק בידי נציגי הגופים המפקידים, אלא אם כן יסמיכו המפקידים במפורש את הארכיון לבצע את בדיקות החשיפה של חומריהם.

למכון עקבות, לעובדיו ולפעילותו אין כל קשר לקביעת סדרי העבודה בארכיון המדינה (שנעשתה שנים רבות טרם הקמת המכון, כאמור) ואין כל קשר להנחיית ע"ד נזרי שהביאה לשינוי מדיניות הפעולה של מחלקת החשיפה בארכיון. הטענה שמכון עקבות גרם לגנז המדינה לפעול בניגוד להנחיות הממונים עליו היא שקר. לתיאור השינוי שבוצע במדיניות החשיפה של ארכיון המדינה והגורמים לו, ראו העמוד "[שינוי מדיניות החשיפה](#)" באתר ארכיון המדינה.

הטענה: "[...] בדיון בכנסת רז נזרי אומר שהוא לא מכיר עדיין דבר כזה שבשירותי המדינה צריכים לומר לגורם ממשלתי בכיר לפעול לפי החוק, כי הוא כל הזמן משחרר מידע לעקבות"¹¹

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה רז נזרי לא טען מעולם כל טענה ביחס למכון עקבות. ב-31 בינואר 2018 קיימה הוועדה המיוחדת של הכנסת ליישום הנגשת המידע הממשלתי ועקרונות שקיפותו לציבור ("ועדת השקיפות") דיון בנושא שינוי מדיניות החשיפה בארכיון המדינה. בדיון השתתפו בין השאר גנז המדינה וע"ד נזרי. אף גורם בישיבה, כולל ע"ד נזרי, לא טען טענה כלשהי – במפורש או ברמיזה – ביחס למכון עקבות ו/או לשירות שאנחנו מקבלים בארכיון המדינה. זו עוד הצגה שקרית עד כאן. ראו פרוטוקול הדיון המלא באתר הוועדה, [כאן](#).

הטענה: "במהלך השנתיים וחצי האחרונות נוצר תהליך שגנז המדינה משתף פעולה עם אותו ארגון, ונותן להם, אה, נותן להם בעצם פריבילגיה על פני האזרחים האחרים [...]"¹²

טענת עד כאן לפיה גורם כלשהו פתח חומר ארכיוני לעיונו הבלעדי היא שקר. כל החומר שנחשף לעיון בארכיונים הממשלתיים בעקבות פנייה מהציבור ("בקשת מבקש" בלשון תקנות העיון), נחשף לעיון הציבור כולו. זה החוק וזו הפרקטיקה, וכך כמו גם באשר לחומר שנפתח לעיון בעקבות פניותינו.

השמצה: מכון עקבות אינו עצמאי, הוא הוקם בידי שווייץ ונורבגיה בכדי לפעול בשמן בארכיוני מדינת ישראל; לחילופין, המכון הוא "ארגון בת" של ארגונים אחרים

עובדות: עקבות הוא מכון עצמאי, א-מפלגתי ובלתי תלוי שממומן מתרומות בלבד. מטרת העמותה נקבעו עם הקמתה, לא שונו מעולם ולא ישונו לעולם בשל הכתבות של תורמים. אנו מקבלים תרומות מיחידים ומקרנות בארץ ובעולם, וממוסדות ממשלתיים וציבוריים במדינות דמוקרטיות המוכנות לתמוך בפרויקטים שאנו מפעילים, בעיקר בתחום הסרת חסמים לגישת הציבור

¹⁰ דו"ח עד כאן, עמוד 3.

¹¹ ראיון של גלעד אך בתכנית הרדיו של אראל סג"ל, FM103, 16 ביולי 2018.

¹² ראיון מוקלט עם גלעד אך בפוסט בעמוד עד כאן בפייסבוק, 24 ביולי 2018.

<https://www.facebook.com/adkanheb/videos/2003449719689459>

לארכיונים הממשלתיים (פרוייקט "גישה לארכיונים") ובהקמת ארכיון דיגיטלי בתחום זכויות האדם. גורמי ימין קיצוני מנסים כבר שנים רבות ליצור זיהוי אוטומטי בין קבלת תרומות כספיות לשירות של אינטרסים זרים. זו השמצה יעילה אך שקרית.

גם טענת עד כאן שחברי הוועד המנהל של המכון פועלים בו כנציגים של ארגוני זכויות אדם אחרים היא שקר. הוועד המנהל של מכון עקבות מורכב מאנשי מקצוע בתחום זכויות האדם, חלקם נמנים עם מייסדי המכון. אנו גאים על תרומת הוועד המנהל לפעילותנו. כל חבריו פועלים בו באופן אישי ואינם מייצגים שום גוף אחר, ובכלל זה את מקומות העבודה שלהם.

טענה מייצגת של עד כאן

הטענה: "בשנת 2013 שגרירויות שווייץ ונורבגיה בישראל העבירו כ-400,000 שקלים למספר פעילי שמאל רדיקלים מהארגונים: תעאיוש; בצלם; שוברים שתיקה; יש דין; זדים ועוד, בכדי שיקימו ארגון שמטרתו 'מחקר על ארכיונים' בישראל ולאחר מכן 'גישה לארכיונים'. אותם פעילים אכן הקימו ארגון בשם 'ארכיוני הכיבוש' (לאחר מכן שינו את שמו לארגון 'עקבות')"¹³

מכון עקבות נרשם כעמותה תחת השם "ארכיוני הכיבוש" באוקטובר 2013 ובמהלך שנה בה למדנו את הצרכים בתחום פעילותנו עיצבנו שני פרויקטים ראשוניים: הקמת ארכיון דיגיטלי לזכויות אדם ומיפוי חסמים לגישת הציבור לארכיונים הממשלתיים. את הפרוייקטים הצגנו בפני גופים תורמים ושניים מהם, משרד החוץ השווייצרי ושגרירות נורבגיה בתל אביב, הסכימו בשלהי 2014 לתרום לקידום של פרויקטים אלה. ב-2015 שינינו את שם העמותה באופן שישקף את משימתנו בצורה מדויקת יותר.

התיאור של עד כאן הוא רשלני ושקרי גם יחד: הגופים התורמים לא תרמו ל"מספר פעילי שמאל רדיקלים" אלא לעמותה רשומה כחוק, שהוקמה זמן רב לפני שנמצאו תורמים לפעילותה ושמיסדיה הם אנשי מקצוע מוכרים בתחום זכויות האדם; התרומות לא ניתנו עבור "הקמת הארגון" כטענת עד כאן, אלא לתמיכה בביצוע פרויקטים של עמותה קיימת; "מחקר על ארכיונים" ו"גישה לארכיונים" אינן מטרות העמותה, אלא כותרות של פרויקטים ספציפיים שהפעיל המכון.

השמצה: עקבות הכניס את פרופ' גדי אלגזי למועצת הארכיונים העליונה וניסה להשיג באמצעותו מעמד מיוחד

עובדות: עד כאן טוענת שמכון עקבות הביא למינויו של פרופ' גדי אלגזי למועצת הארכיונים העליונה, וכי זה בתורו ניסה להבטיח ל"חוקרי המכון וחוקרים מטעמם". גישה פסולה לחומר ארכיוני הסגור לעיון הציבור. שתי הטענות שקריות והן חסרות כל בסיס עובדתי.

לא היה מעולם כל קשר בין מכון עקבות למינויו של אדם כלשהו – בכלל זה פרופ' אלגזי – למועצת הארכיונים העליונה. מכון עקבות לא התערב בדרך כלשהי במינויו של אדם כלשהו לגוף זה. חברי מועצת הארכיונים העליונה ממונים על פי חוק הארכיונים בידי ראש הממשלה לפי המלצתו של גנז המדינה.

בנוסף, אין למועצת הארכיונים העליונה כל סמכות להורות על חשיפת חומר ארכיוני או לתת מעמד מיוחד לגורם כלשהו¹⁴ – גם בנושא זה קמפיין עד כאן חוזר על שקר שוב ושוב.

טענות מייצגות של עד כאן

הטענה: "נראה כי יוזמתם של לזוביק ואלגזי להעניק מעמד חדש של 'חוקר' שיקבל גישה לחומרי ארכיונים חסויים על בסיס אמון אישי בלבד נועדה, בין היתר, לאפשר לעובדי 'עקבות' ולחוקרים

¹³ דו"ח עד כאן, עמ' 3.

¹⁴ סמכויות מועצת הארכיונים העליונה מנויות בסעיפים 3 ו-10(ג)(2) לחוק הארכיונים. אין בחוק דבר שמקנה למועצה סמכות להורות על חשיפת חומר ארכיוני לעיון.

נוספים מטעמים אפשרות גישה לחומרים חסויים שאינם מותרים לפרסום ואינם נגישים לציבור הרחב.¹⁵

עד כאן חוזרת מספר פעמים על הטענה השקרתית שמכון עקבות ניסה לתאם עם חברים במועצת הארכיונים העליונה מתן "מעמד מיוחד" שיאפשר לעובדיו גישה מועדפת לחומר ארכיוני שאינו נגיש לציבור. יתר על כן, הדבר מוצג כאחת משלוש "שיטות הפעולה" של המכון. מקור הטענה שעליו מצביעה עד כאן בדיון מועצת הארכיונים העליונה מ-3 בינואר 2018, בו דנה המועצה בהסדרי החשיפה בארכיון המדינה. במסגרת הדיון הציע פרופ' אלגזי כי משתמשי הארכיון שישכימו להתחייב בכתב שלא יפרסמו פרטים שעלולים לפגוע בצנעת הפרט יוכלו לעיין בחומר ארכיוני ממנו נמחקו סודות ביטחוניים. מכון עקבות לא היה שותף להצעה האמורה, לא ידע עליה, ואיש לא התייעץ עם המכון לגביה בטרם הועלתה בדיון במועצת הארכיונים העליונה. על בסיס הצגה כוזבת זו חוזרת שוב ושוב עד כאן על ההשמצה כאילו מכון עקבות או אחרים פועלים להשיג באמצעות מועצת הארכיונים העליונה גישה עדיפה ל"חומר ארכיוני מסווג". לפרוטוקול הדיון במועצת הארכיונים המלאה (ולתכתובת בין הגנז ליועצת המשפטית של הארכיון) ראו עמודים 116-121 של דו"ח גנז המדינה "[מצב פתיחת התיעוד בארכיון המדינה ושלוחותיו](#)", באתר ארכיון המדינה.

הטענה: "במקביל לפתיחת ארגון 'עקבות' הצטרף פרופ' גדי אלגזי ל'מועצת הארכיונים העליונה' והחל לפעול משם לקידום אג'נדה דומה ביותר לאג'נדה שהכתיב ארגון 'עקבות' וכל זאת בתיאום עם גנז המדינה"¹⁶

פרופ' אלגזי מונה למועצת הארכיונים העליונה, לא "במקביל לפתיחת [מכון] עקבות" כטענת עד כאן, אלא ביולי 2017 – כשלוש שנים וחצי לאחר הקמת עקבות; למכון לא היה כל קשר למיבוי של פרופ' אלגזי. ההתקפות החוזרות על פרופ' אלגזי ועל גנז המדינה נובעות, כך נראה, מהניסיון להציג את הפעילות הציבורית להרחבת גישת הציבור לארכיונים הממשלתיים כנגועה באינטרסים פסולים. זהו מאמץ ציני, מכוער ושקרי.

השמצה: מכון עקבות פועל בארכיונים תוך התחזות

עובדות: אנשי מכון עקבות מזדהים תמיד בשמם ובשיוכם הארגוני בבואם לעבוד בארכיון. למכון יחסי עבודה טובים עם כל הארכיונים בהם אנו פועלים, עובדי עקבות מוכרים בהם ככאלה, ומעולם לא התקבלה במכון ולו תלונה אחת מצד ארכיון כלשהו על התנהלותו של מי מעובדי המכון. שותפותנו בקהילה המקצועית של הארכיונאים בישראל תורמת אף היא להיותנו מוכרים בארכיונים בהם אנו פועלים; כך למשל קיבלו חוקרי המכון ב-2016 את פרס אלסברג למחקר בתחום הארכיונאות מטעם האיגוד הישראלי לארכיונאות ולמידע.

עד כאן טוענת שקבלת רשות העיון של עקבות במסמכי הארכיון הצינוני המרכזי הושגה שלא כדין ותוך התחזות לסטודנטים. בכדי לתמוך בהאשמה חמורה זו פרסמה עד כאן עותק של טופס "בקשה לקבלת רשות לעיון באוספי הארכיון" שעליו חתם גיא הירשפלד, עובד במכון עקבות, ביום 20 ביוני 2016. בניגוד לטענת עד כאן, הטופס שפרסמה היא עצמה מראה בבירור שגיא הירשפלד ציין בכתב ידו שהגוף שבמסגרתו מתבצע המחקר הוא עקבות, שאינו מקיים לימודים אקדמיים כלשהם.

בצילום המסמך שפרסמה עד כאן בדו"ח שלה, מסומנת בסעיף מטרת המחקר שבטופס המשבצת שבצד התיאור "עבודה סמינריונית/עבודת גמר למ"א". **סימון זה לא סומן בידי גיא הירשפלד**. ממילא ציין העובד בכתב ידו כי הוא הגיע לארכיון בשם

¹⁵ דו"ח עד כאן, עמ' 24. ראו גם הקביעה בעמ' 8 של הדו"ח שמוצגת כאחת משלוש "שיטות הפעולה" הנטענות של מכון עקבות: "מועצת הארכיונים העליונה" - תיאום עם נציגים במועצת הארכיונים העליונה לקידום מעמד מיוחד לעובדי 'עקבות'".
¹⁶ דו"ח עד כאן, עמ' 23.

עקבות, כך שאין בסיס לטענת עד כאן כי עובדי עקבות מציגים מצג שווא בדבר זהותם. מסמך זה הוא המקור היחיד שמציגה עד כאן לטענה הכללית והשקרת כאלו מכוון עקבות פועל בארכיונים תוך התחזות.

השמצה: "על פי הידוע לנו קיבל [עובד מכוון עקבות] הירשפלד [בארכיון הציוני המרכזי] חומרים המסווגים סודיים ביותר שפורסמו לאחר מכן באתר עקבות [...]"¹⁷

עובדות: אחד הארכיונים שבהם אנו מקיימים מחקר הוא הארכיון הציוני המרכזי (אצ"מ) בירושלים. מעולם לא פרסמנו חומר ארכיוני שהועתק משם. דו"ח עד כאן מציג שני מסמכים שלטענתנו פרסמנו לאחר שהועתקו בארכיון הציוני המרכזי; האמת היא שאף לא אחד ממסמכים אלה הועתק באצ"מ.

"ראיה" אחת שמציגה עד כאן היא מסמך צבאי שכותרתו מופיעה בעמוד השער של הדו"ח. בניגוד לטענת עד כאן, מסמך זה כלל לא נסרק בארכיון הציוני המרכזי אלא התקבל מארכיון צה"ל ומערכת הביטחון (תיק ארכיון צה"ל 11-64/2010). המסמך נחשף בארכיון לעיון הציבור כדן והוא פתוח ונגיש לעיון. ב-29.9.2016, טרם פרסומו באתר עקבות, הוגש המסמך על ידי עקבות לביקורת הצנזורה הצבאית והצנזורה אישרה את פרסומו ללא הסתייגויות.

לטענה בדו"ח עד כאן מוצמדת הערת שוליים מס' 10, המוצגת כראיה נוספת לשקר כאלו מכוון עקבות פרסם ללא רשות חומר ארכיוני שהועתק בארכיון הציוני המרכזי. הערת השוליים מפנה ל"דוגמה" לפרסום שכזה, קישורית לעמוד באתר מכוון עקבות, בו מוצג מסמך שנסרק מתוך תיק א-16/7309 בארכיון המדינה – ולא בארכיון הציוני המרכזי. מקור המסמך מוצג לצדו בצורה בולטת. יצוין כי מסמך זה נחשף כדן לעיון הציבור בארכיון המדינה. ב-29.9.2016, טרם פרסומו באתר עקבות, הוגש המסמך על-ידי עקבות לביקורת הצנזורה הצבאית והצנזורה אישרה את פרסומו ללא הסתייגויות.

תוצאות קמפיין ההשמצה של עד כאן

התגובות לקמפיין בעמוד הפייסבוק של עד כאן מהדהות את השמצות קמפיין ההשחרה. כמה דוגמאות:¹⁸

- ע"ר כתב: "כנופיית הבוגדים! משולי החברה בישראל! להיפטר מהם בכל דרך!!!";
- ל"ש כתבה: "הגיע הזמן לשפוט על בגידה את כל המקבלים כסף זר על מנת לערער את החברה ואת ביטחון המדינה";
- ס"ק כתב: "בוגדים זה ברור[.]. אבל יש לזה מילה אחרת: ריגול. אלה הם מרגלים לכל דבר שעובדים עבור ממשלות זרות עם כוונות רעות מאד";
- ל"א כתבה: "זו בגידה במדינה ומסירת מידע סודי למדינה זרה. על זה הולכים לכלא!!!";
- ב"מ כתב: "בוגדים תולים או מ[א]סר עולם".

כחלק מקמפיין ההשמצה פועלת עד כאן כדי לפגוע בעבודתו ובמימונו של מכוון עקבות. כך למשל, בידיעה באתר האינטרנט של העיתון "ישראל היום" פורסם כי עד כאן פנתה לראש הממשלה בנימין נתניהו בטענה ש"פעילי ארגון 'ארכיוני הכיבוש – עקבות' הינם פעילים אנטי ציונים רדיקלים במיוחד, והארגון ממומן בסכומי עתק על ידי ממשלות שווייץ ונורבגיה". בהסתמך על טענותיה השקריות דרשה עד כאן כי ראש הממשלה יבחן "את התנהלות העמותה [מכוון עקבות] ואת מימונה בידי ממשלות זרות". עוד פורסם כי עד כאן פנתה אל שגרירות שווייץ "בבקשה להסביר את המניעים במימון העמותה ולהנחות את אנשי השגרירות לשוב לפעול בדרך דיפלומטית ומקובלת".¹⁹ בראיון טען גלעד אך, מנכ"ל עד כאן, כי פנה לארכיונים בדרישה למנוע את כניסת עובדי מכוון עקבות אליהם.²⁰

¹⁷ דו"ח עד כאן, עמוד 11.

¹⁸ הדוגמאות מתוך תגובות לפוסטים שפרסמה "עד כאן" בעמוד הפייסבוק של העמותה במסגרת הקמפיין נגד מכוון עקבות, מהתאריכים 24 ו-31 ביולי 2018. נכון ל-5 באוגוסט 2018 התגובות הללו טרם הוסרו בידי העמותה.

¹⁹ אתר ישראל היום, 17 ביולי 2018. <https://www.israelhayom.co.il/article/572207>

²⁰ ראיון מוקלט עם גלעד אך, בפוסט בעמוד "עד כאן" בפייסבוק, 24 ביולי 2018

דברי סיכום

השמצתם של ארגוני החברה האזרחית הפכה ללחם חוקה של הזירה הציבורית בשנים האחרונות. כך גם מסעות הסתה והפרדה שנועדו להחליש מאבקים ציבוריים. קמפיין "עד כאן" אודות מכון עקבות, שטענותיו השקריות הופרכו כאן אחת לאחת, לא חורג מכלל זה. תיאוריית הקונספירציה הרשלנית של "עד כאן" נועדה להציג את הפעולה האזרחית המשותפת לפתיחת הארכיונים הממשלתיים כחוק, כפרויקט ריגול זדוני.

אנחנו גאים על חלקנו במאבק הציבורי לשחרור חומרי הארכיונים הממשלתיים. יחד עם השותפות והשותפים הרבים לדרך, נמשיך לקדם ככל יכולתנו את האינטרס הציבורי, את השיח הציבורי, את המחקר ההיסטורי ואת הסרת החסמים הבלתי חוקיים בארכיונים הממשלתיים, המונעים את גישת כלל הציבור לעבר ולהיסטוריה של כולנו.